

RADU GYR

BALADE

Curierul

MOARTEA POETULUI

Intâi, veniră visele să-ți pună
săruturi moi pe pleoape și pe mână
și să se culce — alături, somnoroase,
cu zâmbet obosit de chiparoase.
Apoi, ca o aromă de caise,
poemele s'au ridicat din manuscrise
și ți-au ieșit afară din sertare
să-ți ardă 'n jur cum niște felinare.
Tablourile s'au mișcat în ramă,
înduioșându-se ca la o dramă.
Câțiva poeți din biblioteca roasă
au plâns violoncele de mătăasă,
s'au îmbrăcat în fracuri de cadențe
și ți-au făcut din rafturi reverențe.
Sub pat ghetele sparte se holbară
la moartea ta, cu limbile afară.
Lavaliera — fluture de doliu —
s'a strâns pe-un drot ieșit dintr'un fotoliu
și pălăria mare cât o roată
plânse 'n cuer — planetă demodată.
Libărci scriau o cruce pe perete
și-un chițoran te-a mirosit, poete...

Sub coasta de cristal, ca o egretă
ți se oprise, rece, o cometă,
un mare lampion de lună moartă,
sau poate-o amforă de aur, spartă.
Tu dinăuntru-acuma luminai
ca o fereastră la un ochi de rai,

ori ca un geam cu pleoapă de mărgan
iluminat de gaz aerian.
Erai spoit cu jerbii opaline
de reflectoare mari ascunse 'n tine.

Pe borangicu 'ntins peste genună,
poete mort, călătorie bună.
Călătorie bună, prietin pur,
îți dau o întâlnire în azur.
Să mă aștepti, curând, pe-un colier
din Carul-Mare sau din Jupiter,
căci voi veni, poete taciturn,
să vizităm inelul lui Saturn.
Și, braț la braț, cu pași de heruvimi,
curgând pe boreale albaștrimi,
ne vom opri, o clipă, pe comete
și vom scuipa de pe cleștar, poete.

O, vom scuipa, serafici, jos, pe anii
rămași cu viermii și cu bolovanii.

România

Pe unde calcă pasul, se ridică
un cântec lin, ca foșnetul de brazi.
Suspină'n glod o tâmplă de vlădică,
sau, lung, șoptește mâna unui cneaz.

Din or'ce sfânt răsare o troiță
și-un lan de grâu din pieptul unui dac.
E, poate, frunte grea de jupâniță
urciorul pus la cină în cerdac.

Când plugul se înfige dârz în brazde
un Strâmbă-Lemne spintecă în lut.
Dorm Feți-Frumoșii'n crini și din obraz de
Sânzene albe zarzări au crescut.

Ce ochi surăd în floarea de răsură?
Ce trup de fată tremură 'n rogoz?
Pe unde treci, rădvanele trecură
la nunți și la botez de voevozi.

Pornește vânt prin trestii dunărene
să ducă duhul prințului-mrejer,
și 'n seri adânci nu luna sue-alene
ci cușma basarabului, pe cer.

La denii, sub icoane bizantine
cu Preciste în zâmbet daurit,
îngenunchiând alătura de tine
se roagă Ștefan-Vodă, prea smerit...

Vino și-ascultă veacurile Țării
cum trec pe drumuri, seara, după oi.
Ascultă, nu bat clopotele zării,
inima Țării cântă peste noi.

Ascultă, cu mioarcele și câinii
baciul Mioriții sue colbăit.
Ascultă, — plânsă, ciutura fântânii
din fund de basme scoate veac topit.

Ascultă, ruga spusă la culcare
de pruncul tău, cu glas tremurător,
e-aceiași rugă limpede pe care
au spus-o cnejii în iatacul lor.

Privește, drumul ăsta scris în vreme
vine din morți, din cântec pare tras, —
și carul greu ce 'n praful serii geme
e frate c'un bătrân iconostas.

Și-acest plaivas, cu jocuri azurate,
cu care tu, poete, umbre țeși,
cu pragul mănăstirilor e frate
și cu baltagul aspru de plăeș.

Letopiseț

Burduf de'nvățătură, grămăticul
se lăfăia la curte'n cinste mare.
Cuvântul lui era ca borangicul,
și'n ochi avea șerpească lunecare.

Ci întocmi răvașe urzicate
cu pără despre Vodă și ocară
(că-i bețivan și ranced de păcate)
și pre ascuns le-a fost trimis din țară...

Aflat-a Vodă, și, chemând boerul,
i-a pedepsit amarnic vicleșugul,
și l-a cârnit pre dânsul cu hangerul,
să-l rușineze foarte beteșugul...

Și și-a purces sârmanul cărn năcazul
prin țări nemțești cu leacuri felurime,
să-i dregă doftorii și meșterii obrazul,
că-i ciumpăvit să nu-l cunoască nime.

Dar de i-au dres cărnă, vracii bieții
în niciun chip tãmadă nu-i aflare
să-i stingă'n piept pucioasa și ereții
și lacrima și sfântul dor de țară.

Peneș Curcanul

Plecat-am nouă, cu sergentul zece.
Toți căciulari, toți zece din Vaslui.
Și fiecare-avea o țevă rece
și-o bistriță de foc sub coasta lui.

Acum, urc singur drumul de costișe.
Mai lungă-i calea sub picior beteag.
Depart, Plevna găfăe piezișe,
la poarta ei ciolanele stau prag.

Și Rahova-i în urmă și Smârdanul...
Trag greu în glesnă rănile cu plumbi.
In zări izbește vântul cu ciocanul,
și vremea sună oase 'n pomii strâmbi.

Și cum, trudit, mă uit de la răspânte,
domol se duc privirile spre Prut
și merg, ca'n vis, adânc să se implante
în lungul răsărit nestrăbătut...

Și, ca'ntr'o ceață, ochiul meu, buimacul,
străvede cum, în zariști de apoi,
alt dorobanț ca mine sparge veacul
și sgâlțâe cu pasul plevne noi.

Moțul

Curg trențele ca jalea, ca o ploaie,
peste ciolanele ce-mi ies prin piele.
Năluca mea, sucită, strâmb, sub straie,
din rășchituri s'a tras și din obiele.

De veacuri îmi tot pun în sac oftatul
și, toamna, plec să caut prin vâlcele
pe Dumnezeu, drăguțul și'mpăratul,
să-I ud opincile cu lacrimile mele.

De veacuri tot pogor din aspre plaiuri
spre-un vis olog și spre-o dreptate ciungă.
Imi par toți munții otrăvite raiuri
cu îngeri ce mă scuipă și m'alungă.

Tu nu știi, Doamne, că în piept mă frige,
așa, ca un ciubăr de jerăgaie...
Din ce adâncuri vin, ca să mă strige
pădurile gemând sub fierăstraie?

De când tot merg cerșind din poartă 'n poartă?
De când tot mor în temnița holbată?
Lung, pârâind, din negură și soartă,
mi-aud troznind ciolanele pe roată.

Dacul

In limpezimi, unde-mi sbura săgeata,
azi, steaua ta și-aprinde nestemata.
Pe plaiul veghei mele de oier
urci tu, acum, cu turmele în cer.

Pe unde plugul meu trecea cu sporul,
cânta lumina și zâmbea ogorul.
Azi, plugul tău pe urma mea se'implântă
și zările zâmbesc și brazda cântă.

Ți-aștept în lut truditele ciolane
să le'nfrățesc cu mine sub tăpșane.
Și'n strânse împletiri de oseminte
vom ține'n brațe veacurile sfinte.

Șincai

— **D**e unde vii, sub viscoalele lunii,
străine?

— Din adâncuri vin, din lut...
Am fost să văd, să pipăi, să sărut,
furtunile, mormintele, străbunii.

Mă furișez prin țarcuri și șoproane,
ciulini și pietre glesnele îmi rup,
și luna-mi trece, vânăță, prin trup,
ca printr'un geam, și-mi fâlfăe'n ciolane...

— Și'n traista asta veche, ce duci oare?
— Duc rumeguș de os de împărați
și pajuri mari și zimbri ferecați,
duc Țara ca pe-un bulgăre de soare...

Și'n șopru, la opaiț, umbra scoate
un maldăr de foi galbene din sac.
— Ingenunchiază, frate... Vin din veac
și Neamul nostru l-am adus în spate!

Cronicarul

Nu basne în bucoavna mea oi pune,
nici scornituri, ci lacrimi și smerenii,
că scriu ingenunchiat ca'n rugăciune,
de țara asta arsă de bejenii.

Tu, veacule de negură și sloată,
poștește-aici la judecată dreaptă.
Măria-Ta, cântarul meu Ți-arată
ocalele din cuget și din faptă.

Mi-e dat să torc isbeliștea și slava...
Ca prin cămări cotrobăesc prin vreme.
Mi-aud troznind ca din țâțâni voroava,
și ca un piept letopisețul geme.

Dar când smeritul rob ce sunt, cutează
a scriere că dela Râm pogoară,
Crăciun mi-e pana, slova Bobotează,
și se răstoarnă ceru 'n călimară.

Zidarul dela Argeș

Nici coapsa și nici pântecul mușierii,
cu plod în el, nu-i fură jertfe pline.
Flămândă, mânăstirea învierii
vrea s'o hrănesc cu măduva din mine.

Mi-am rupt din brațe hălci de carne vie
să stâmpăr foamea zidurilor crunte.
Bătea adânc o inimă'n mistrie
și'n or'ce zid gemeau un piept și-o frunte.

Nu cărămizi căram pe aspre schele,
ci sângele meu aprig în dogoare.
Și pietrele, cu duh de om în ele,
plângeau, cântau și înviau spre soare.

Și-acum, când în minunea 'nsângerată
sub tencuială carnea mea tresare,
cad scările, rămân în vânt și'n sloată,
sus, pe osânda turlor amare.

Bătut, de jos, cu bulgări de argilă,
pe creasta jertfei singur în zăpadă,
îmi cresc pe umeri ăripi de șindrilă
ca să mă ducă, tânăr, în baladă.

Cartea Basarabului

Ia, fiule, bucoavna mea cu sfaturi,
sunt bârne mari de 'nțelepciune 'n ea,
șindrile rupte din făptura mea,
coaste de veacuri, măduvă de leaturi.

Bătrâne 'nvățături în buchii sfinte...
Descalecă din pajuri și din crini,
purced dela 'mpărații bizantini,
se trag din mucenici, vin din morminte...

Să-ți fie Țara mir, Neamul aiasmă.
Iar tu, înfipt în lut, să fii ca un
biruitor prin grindină gorun
suit spre cer ca o catapeteasmă.

Legat de datini prin vânjoase vine,
în apriga ta scoarță de copac
să gălgăe toți morții tăi din veac,
urcând, precum un sânge cald, în tine.

Și, dârz și neclintit slodun de pază,
s'auzi în trunchiul tău pe zări crescut
cum taică-tău și maică-ta, din lut,
cu glas adânc te binecuvântează.

Inelul lui Nan-Udobă

Lin ciocănit și subțiat în clește,
unduitor ca apele, ca stuhul.
E aurul ca toamna când zâmbește
și-i limpede agata ca văzduhul.

Dibaciul meșter, cu unealtă sfântă
a stins fântâni adânci în nestemate.
Dar flacăra robită se frământă
și'n carnea juvaerului se sbate.

Privesc inelul. Uneori, imi pare
că doarme'n pâlpăirea lui domoală.
Ci de-l rotesc o clipă către soare,
trezit din somn, cu fulgere se scoală.

Și, uite, simt, podoabă prea ciudată,
că'n tine duhul Neamului se-ascunde:
din limpezimea lui cutremurată,
țâșnesc, arzând, furtunile rotunde.

Tepeș

Așa, ca să petrecem împreună,
în cinstea dumneavoastră, boeri mari,
am tras în țepi cinci tururi de șalvari
și-un pașă cu turbanul cât o lună.

Aici, scâncește încă un vlădică
proptit într'o prăjină de arțar.
Alături, se holbează un tâlhar,
că vârful țepii i-a ieșit prin chică.

Ciorchinii grași de hoți și pierde-vară
ii sprijin, să nu cadă, în araci,
și'n lungi frigări cioplite din copaci
înfig curvari și vânzători de țară...

Să 'nceapă cina! Toarnă-mi în bardacă,
tu, Doamnă, vinul ochilor tăi mari,
să beau pentru jupânii puși în pari
și ninși de stele ca de promoroacă...

Tipăritorul de bucoavne

Din miază-zi, aduc într'o dășagă
cerul întreg și îngerii bălai.
E harul sfinților în traista mea pribeagă,
ciobit în țândări vinete de rai.

Culeg o buche — bob de tămâioasă —
o pun în teascuri și din mustul ei
șoptește Maica Precista, miloasă,
și Duhul Sfânt împarte porumbei.

Bag mâna'n sacul meu și scot afară
un Vitleem din chiciură de ani.
Descânt peste tiparniță, și'n țară
pornesc cazaniile ca niște ciobani...

Iar Vodă și boerii și calicii
aud, plecați peste bucoavna mea,
cum stau de vorbă'n ceruri mucenicii
și cum colindă magii după stea.

Descălecătorul

Se răzimau pădurile în ghioage.
Munții tăceau cu stemele pe frunți.
Grei, se lungeau pe labe anii crunți
și mormăiau ca urșii în bârloage.

Când am pornit călări la vânătoare,
un cap de zimbru soarele părea.
Pe stânci, zăvozii mei, cățeaua mea,
lătrau nemărginirea rotitoare.

Unde-a căzut, însângerată, fiara,
jițul meu tânăr crește ca un spic.

Mi-am asvârlit țurcana'n Caru-Mic
și-am sărutat veciile și Țara.

Mrejerul

Era năvodu-aseară o nălucă
și se umplea de știme dunărene.
Păreau, în vârșe, zodiile mreene
și luna avea solzi brumați de știucă.

În somnu-mi pescăresc, sub coviltire,
vin, pe mistreți, pădurile călare,
și papura cu oastea ei subțire
și apele, — să-mi cadă la picioare...

De vântul bălții arsă mi-este fața
și straiul a păstrugă îmi miroase,
dar steme verzi îmi pâlپae în oase...

— Moldovă dragă, bună dimineața!

Ctitorul de mânăstiri

Treceau, desculți, prin țara basarabă,
sfinți triști de fum, cu glesne de lumină..
Omu-i chema pe prispa lui, la cină,
și le pupa cereasca mână slabă.

Io, ctitorul, topit-am juvaere,
să urce din inele mânăstire.
Sfinții pribegi cu umbra lor subțire
i-am fost poftit apoi la priveghere...

Ci ei, zâmbind și mirosind a ceară,
s'au așezat prin vechi iconostase.

Mă uit și văd pe fruntea lor rămase
inelele-mi domnești de-odinioară.

Popa Ion Românul din Sâmpetru

Zic unii că ni-i limba într'o rână,
cu noduri, cum ciomagul de gorun e..
Dar eu dintr'insa scot ca din fântână
găleți adânci de basm și rugăciune.

Aici, în limba asta proastă foarte,
pe Maica Domnului o chem cu pana
și printre sfinți o las să umble'n carte,
pe vorbe ca văzduhul și icoana.

Mi se sbârlesc ca lupii 'n jurul stânii
cuvintele, când scrie cum se bate
cu Impăratul Por și cu capcânii
cel Alissandru, prea vestit în toate...

Și-mi trece-un duh de flori de căldărușă
prin pana ce s'apleacă în tăcere,
punând o înțeleaptă Alghinușă
să care pe hârtie stupi cu miere.

Măi, câte știe să mai iște graiul!..
Că, uite, poți în vorba asta strâmtă
să legi pucioasa iadului cu raiul
și sângele cu desmierdarea sfântă...

Ioan Vodă

Somnule roșu, guștere la pândă,
de șapte nopți mă muști cu vise rele.
Vicleană lună, scorpie flămândă,
veninul tău îmi gâlgăe sub piele.

Visez că mă scufund într'o bulboană
și văd harapi, mocirle și pădure...
Ieri-noapte, m'am visat târât în goană
de cozile a patru vânturi sure.

Sburau ca niște iepe mari de ceață
și spintecau stihile cu brume,
izbind de stelă carnea mea răsleață
și măcinându-mi hoitul peste lume.

Și se făcea că peste țară ninge,
din cer, cenușa leșului amară,
și nimenea sârmana mea funinge
n'o aduna într'o basma ușoară.

Doar câini lingeau cenușa cu osândă...

Ei, ce gândiți, boeri, de ce-mi năzare?
Nu-i printre voi vreunul să mă vândă?
Lovi-l'ar bubă neagră și lingoare!

Logofătul

Trimis de Domn la Poartă cu pescheșul,
se'mpiedeca în scoarțe Logofătul,
la or'ce pas mai-mai să pupe preșul
și să-și sbârlească barba ca omătul.

Când l-a poftit vizirul, — din picioare
și-a tras ciubotele, și ca pe vreascuri
abia pășind, în vârfuri, pe covoare,
se tot crucea de scumpele-adămascuri.

Vedea pe geam sub ceruri de opale
moscheele cu semnul semi-lunii,
și, îngropat în perne, pe sofale,
își mângâia cu palmele călțunii.

Iar la cafea, a închinat deodată
cu filigeana, ca la el la vie,
a zis: noroc, și-a dat pe beregată
ca pe-un cotnar amara gingirlie...

Dar când, de pe macat, a răs un pașă
grăind Moldovei vorbe de ocară,
hangere vii cu lama nărăvașă
în ochii Logofătului jucară.

Și-a zis: Așa ni-i țara, din izvoade,
un petec, — dar se măsură cu veacul,
și pentru ea dau munți de-a berbeleacul
și crâp cu pumnul șapte Țarigrade!

Ț a r ă

Horbote-au suflat pe zări de miere
mânăstiri de crin și de topaz,
ctitorite din săgeată de viteaz
sau din coapsă zidărită de muiere.

Sboruri trec peste hotare-ardelenești,
dar în aer încă aue departe
troznet spart pe osia cu moarte
care-a frânt ciolanele moțești.

Sub sloduni, în măgura bătrână,
doarme un vlădică scris în jeț.
Iei un bulgăre și nu ai lut în mână,
dar crăiască frunte de județ...

Vechi țărâm cu doine legănate,
unde Corbea putrezea în ocne joase
între vipere ca bârnela de groase
și 'ntre broaștele cât ploștile umilate...

Peste iezăre cu funduri de vioară,
peste gresii, peste zale de bicaz,
soare 'nalt descalecă pe Țară,
țuguindu-și cușma lui de cneaz.

Chiote albastre de pandur
apele dau buzna 'n dimineți
cu spinări sbârlite de mistreți
și lichide vulpi de aur pur.

Primăvara Țării berze plouă,
sue rai pe un picior de plai,
ca să vină heruvimi să-și moaie 'n rouă
nufărul călcăiului bălai.

Codrii-adânci și câmpul cu tarlale
drum de fier purced către orașe,
ca să lingă cerul, cu furnale,
pântec de cuptoare să îngroașe.

Râu-și vinde paloșele 'n hală.
Munții-și ard rărunchii în uzină.
Holda curge 'n jimble de beteală,
carne de ibovnică mezină...

Toamna, Țara 'ntinde vistierie:
țândări din viori de chilimbar.
Calci peste brățări și-aurărie,
mergi prin curcubeu și prin jar.

Sus, pe harfe lungi, foșnesc cocorii.
Piersicii: amurg și mahmudele.
Meri de purpură se scutură de stele
și Brumar miroase-a țuică și-a podgorii...

Visul dela munte, pe 'nserate,
lin pogoară pe o plută de alean.
Caru-Mare geme nestemate,
peste Țară scârțâind mărgean.

Răpele se năpustesc spre ceruri,
ca să 'nhațe pajurile 'n dinți.
Noaptea, beznele din peștere cu sfinți
ies, să scuipe 'n slavă giuvaeruri.

Umbra zimbrului din fum de leaturi crește,
să-și aprindă 'n luna la pătrar
cornul alb de trist mărgăritar,
împungând cu vârful în poveste...

Țară, cântec tânăr și colindă,
românească, dragă, zâmbitoare...
Sunt un ciob din uriașa ta oglindă
rotitoare 'n vijelii de soare.

Ce luceafăr mi-a turnat în mâini rubine,
să te fac baladă? Ce bour
te-a pierdut, din basm moldav, în mine:
sprintenă copită de azur?

Căror zări le-ai spus să mă sărute?
Căror bistrițe să fiarbă 'n trupul meu,
de te-am pus pe viersuri și lăute
și te port sub coastă curcubeu?

 Sir Speedy®
Printing Center
1045 Monroe Street
Santa Clara, CA. 95050